

m1a

MLADE I AKTIVNE

FEMINIZAM * ŽENSKA
LJUDSKA PRAVA * IMA LI
DEMOKRACIJE BEZ ŽENA?
* POLITIČKA PARTICIPACIJA
MLADIH ŽENA U HRVATSKOJ

feminizam

KRATKI PREGLED
POVIJESTI ŽENSKIH
POKRETA

“Nikad nisam uspjela saznati što je to točno feminizam. Samo znam da me nazivaju feministicom svaki put kad iskažem nešto po čemu se razlikujem od otirača za cipele.”

REBECCA WEST

Feminizam predstavlja ideju o političkoj, ekonomskoj, socijalnoj i društvenoj ravnopravnosti žena i muškaraca. Temelj feminizma je vjerovanje da spol i/ili rod ne može i ne smije utjecati na društveni i politički položaj pojedinca/pojeдинke te da je potrebno ukinuti svaku diskriminaciju u vezi s tim.

Feminizam uvodi razlikovanje spola kao biološke odrednice ljudi koji se rađaju kao osobe muškog odnosno ženskog spola; i roda kao društveno konstruiranih identiteta koje ljudi usvajaju socijalizacijom, a sastoje se od prikladnih ponašanja, stavova, uloga i aktivnosti koje se očekuju od muškaraca odnosno žena. U takvim konstruiranim rod-nim identitetima feminizam nalazi uzrok društvene neravnopravnosti između žena i muškaraca, jer se identiteti koji se pripisuju muškarcima vrednuju više od identiteta pripisanih ženama. Rodni identiteti razlikovali su se u različitim povijesnim razdobljima te se i danas razlikuju od kulture do kulture što nam pokazuje da su oni nešto što se mijenja, odnosno nije biološki zadano. Maskulinitet (društveno konstruiran identitet muškarca) i femininitet (društveno konstruiran identitet žene) odnose se na oblik tijela, kosu i frizuru, izbor odjeće, glas, pokrete tijela, način govora, izražavanje emocija, aktivnosti kojima se muškarac i žena bave i slično. Od muškara-

ca se očekuje da rade i prehranjuju obitelj, da budu aktivni i ambiciozni, da ne plaću te da piju pivo i gledaju nogometne utakmice. Od žena se očekuje da budu brižne majke i supruge, da vode brigu o kućanstvu, da budu tihe i nježne, da vole kuhati, peglati i čitati ljubavne romane. Kada jedni ili drugi ne ispune ta (i slična) očekivanja, nailaze na neodobravanje okoline te ih se pokušava vratiti u zadane norme ponašanja. Feminizam zahtijeva napuštanje takvog definiranja muškaraca i žena te traži da svaka osoba ima slobodu birati i kreirati svoj identitet uvažavajući na jednak način slobodu drugih osoba, te da bez obzira na svoje izbore ima jednaka prava i mogućnosti.

Postoje različiti pravci feminističke teorije. Radikalne feministkinje, na primjer, usredotočene su na dokidanje društvenog sustava zasnovanog na patrijarhatu kojeg smatraju temeljem neravnopravnosti jer on služi očuvanju društvene dominacije muškaraca. Socijalističke feministkinje smatraju

da je neravnopravnost žena tek dio cijele palete neravnopravnosti koju uzrokuje kapitalistički sustav te traže pravednije i solidarnije uređenje cjelokupnog društva odnosno ekonomsku i društvenu preobrazbu sustava. Liberalne feministkinje žele ostvariti ravnopravnost žena kroz političke i zakonodavne reforme. One smatraju da svaka žena ima sposobnosti i mogućnosti da ostvari ravnopravnost kroz vlastito djelovanje i izbore te stoga nije potrebno u potpunosti mijenjati društveni sustav. Ekofeministkinje povezuju ekologiju i feminizam te se potreba za očuvanjem okoliša postavlja kao temelj feminističkog koncepta svijeta. One smatraju da dominacija nad ženama proizlazi iz iste ideologije koja provodi dominaciju nad prirodom. U patrijarhalnom društvenom uređenju muškarci su ti koji posjeduju i imaju kontrolu nad zemljom te je eksploatiraju i tako ostvaruju profit, a takav se model preslikava i na muško-ženske odnose u kojima muškarci podčinjavaju i eksploatiraju žene.

...da si rođena 1800.
godine...ne bi mogla nositi
hlače; ne bi mogla ići u
školu; ne bi imala pravo
glasa; morala bi se udati
za onoga koga odabere
tvoj otac; ne bi smjela
koristiti kontracepciju; ne bi
mogla raditi; o tvom životu
odlučivao bi ili tvoj otac ili
tvoj muž, jer bi bila njihovo
vlasništvo.

FEMINISTKINJE SPALJUJU GRUDNJAKE?!?

Postoji bezbroj stereotipa i mitova o feministkinjama i feminističkom pokretu, a jedan od najpoznatijih je da feministkinje pale grudnjake. Tijekom jedne akcije američkih feministkinja postavljena je na ulicu "kanta oslobođenja" u koju su prisutne žene bacale sve ono što smatraju simbolom podčinjavanja žena: umjetne trepavice, grudnjake, steznike, kuhinjske krpe i slično. Mediji su drugog dana objavili bombastične članke o spaljivanju grudnjaka iako ništa od bačenih stvari nije zapaljeno.

na neovisan rad, školovanje te građanski i politički život.

U Sjedinjenim Američkim Državama "Pokret za ukidanje ropstva" daje poticaj američkim ženama da se politički organiziraju protiv podčinjenosti. Mlada kvekerska sljedbenica, crkinja Sarah Mapp Douglas, zaslužna je za osnivanje "Ženskog društva protiv ropstva" 1833. godine gdje joj se pridružuju i druge žene među kojima je bilo i bjelkinja. Neke od članica tog društva s vremenom uviđaju da će za postizanje prava žena trebati odvojena i ciljana borba te osnivaju nove organizacije i pokrete za oslobođenje žena. Elizabeth Cady Stanton i Lucretia Coffin Mott 1848. godine u Seneca Fallsu organiziraju prvu Konvenciju o pravima žena na kojoj se donosi Deklaracija kojom se traži neovisnost za žene, jednakost pred zakonom, pravo na obrazovanje, pravo na rad i plaću te pravo glasa.

U prvoj polovici 19. st. u Europi raste broj radničkih i socijalističkih pokreta kojima se pridruživalo sve više žena. Flora Tristan bila je jedna je od prvih socijalističkih feministkinja. Aleksandra Kolontaj je u Rusiji nastojala provesti socijalistički program za žene koji je zahtijevao: glasačko pravo, jednakost pred zakonom, pravo na razvod, pravo na pobačaj, dvomjesečni plaćeni porodiljni dopust, dječje vrtiće na poslu i u mjestu stanovanja, obrazovanje, kažnjavanje nasilja u braku, te propagandu protiv skrivanja i isključivanja žena u velikim muslimanskim područjima Sovjetskog saveza. Socijalistkinje su zaslužne i za uvođenje Dana žena. Clara Zetkin je 1910. godine predložila da jedanput godišnje na „Osmi mart“ socijalistkinje svih zemalja organiziraju svoj dan. Taj dan je trebao služiti borbi za žensko pravo glasa kao i da upozori na dugogodišnju borbu radnica da se ravnopravno uključe u radnički pokret. Osmi ožujak prerasta u Međunarodni dan žena i kao takav prvi se put obilježava 1911. godine kad se u Austriji, Danskoj, Njemačkoj i Švicarskoj u ožujku na ulicama okupilo mnoštvo žena, a osim prava glasa zahtijevale su i pravo na rad te prestanak diskriminacije na radnom mjestu.

Druga polovica 19. stoljeća obilježena je valom prosvjeda žena koje su tražile pravo glasa i sudjelovanja na izborima. Engleska riječ *suffrage* – *izborni glas* dala je naziv po-

SPOLNO/RODNI KVIZ

1. Žene rađaju djecu, muškarci ne.
2. Male su djevojčice nježne, a dječaci čvrsti.
3. Mladići imaju jači seksualan nagon od djevojaka.
4. Prosječna ženska starosna mirovina u Hrvatskoj niža je od muške za 22%.
5. Žene mogu dobiti, muškarci ne.
6. Većina radnika na gradilištima su muškarci.
7. U starom Egiptu muškarci su ostajali kod kuće i vezli. Žene su vodile obiteljske poslove. Žene su nasljeđivale obiteljski imetak, muškarci ne.
8. Muškarci u pubertetu mijenjaju glas, žene ne.
9. U jednoj studiji o dvjesto dvadeset i četiri različite kulture/društva, pronađeno je pet kultura u kojima jedino muškarci kuhaju i trideset šest kultura u kojima žene obavljaju sve poslove gradnje kuća i naselja.
10. Prema statistikama UN-a žene zarađuju samo deset posto svjetskog dohotka, a obavljaju šezdeset sedam posto svjetskoga rada.*

Kao politički pokret feminizam se javlja u 18. stoljeću u Europi i Sjedinjenim Američkim Državama, nakon čega se širi na ostale dijelove svijeta. Feministkinje se bave pitanjima zapošljavanja žena i ravnopravnosti na radnom mjestu (jednaka plaća za jednak rad, jednake mogućnosti napredovanja,...), pitanjima obrazovanja, kontracepcije i reproduktivnih prava, ravnopravnom političkom participacijom, mijenjanjem odnosa moći, redefiniranjem uloga u obitelji, seksualnim nasiljem i nasiljem u obitelji. Feminizam je utjecao na mnoge promjene u društvu: pravo glasa za žene, zapošljavanje žena, pravo žena na rastavu braka, pravo na kontracepciju i pobačaj, pravo na obrazovanje. Premda se danas sva ta prava podrazumijevaju, treba imati na umu da se žene (i poneki muškarci) za njih aktivno bore već preko 200 godina.

Olympe de Gouges se u vrijeme Francuske revolucije borila za niz prava i sloboda poput ukidanja robovskih odnosa, prava žena na razvod braka, priznavanja prava djece rođene izvan braka. Na Deklaraciju o pravima čovjeka i građanina koju je objavila francuska skupština 1791. godine odgovorila je objavljivanjem Deklaracije o pravima žena i građanki zahtijevajući jednaka prava muškaraca i žena pred zakonom, u državi i u obrazovnom sustavu. Završila je na giljotini.

U Engleskoj početkom 19. stoljeća Mary Wollstonecraft piše knjigu "Obrana ženskih prava" koja i danas slovi kao jedan od temelja feminizma. U toj knjizi ukazuje na neravnopravan položaj muškaraca i žena, zahtijeva ukinuće dvostrukih mjerila prema muškom i ženskom ponašanju, pravo žena

* 1) S, 2) R, 3) R, 4) R, 5) S, 6) R, 7) R, 8) S/R, 9) R, 10) R

Prve u Europi pravo glasa dobile su Finkinje 1906. godine, zatim Norvežanke 1913., Dankinje 1915., Nizozemke i Ruskinje 1917. godine. Zadnje u Europi pravo glasa dobile su Švicarke i to tek 1971. godine! Žene u Hrvatskoj su 1945. prve na prostoru bivše Jugoslavije ostvarile pravo glasa. Novozelandske su pravo glasa dobile još 1893. godine. Žene iz države Wyoming (SAD) prvi put su izašle na izbore 1869., dok su ostale Amerikanke pravo glasa dobile tek 1920. godine.

“Nema jednostavne reforme. To je zapravo revolucija. Ljude je lako razlikovati na osnovu spola i rase i zbog toga su to primarni načini podjele ljudskih bića na superiorne i inferiorne grupe i na jeftinu radnu snagu o kojoj ovaj sustav još uvijek ovisi. Ovdje govorimo o društvu u kojem neće biti uloga, osim onih koje sami odaberemo ili sami zaslužimo. Ovdje, zapravo, govorimo o humanizmu.”

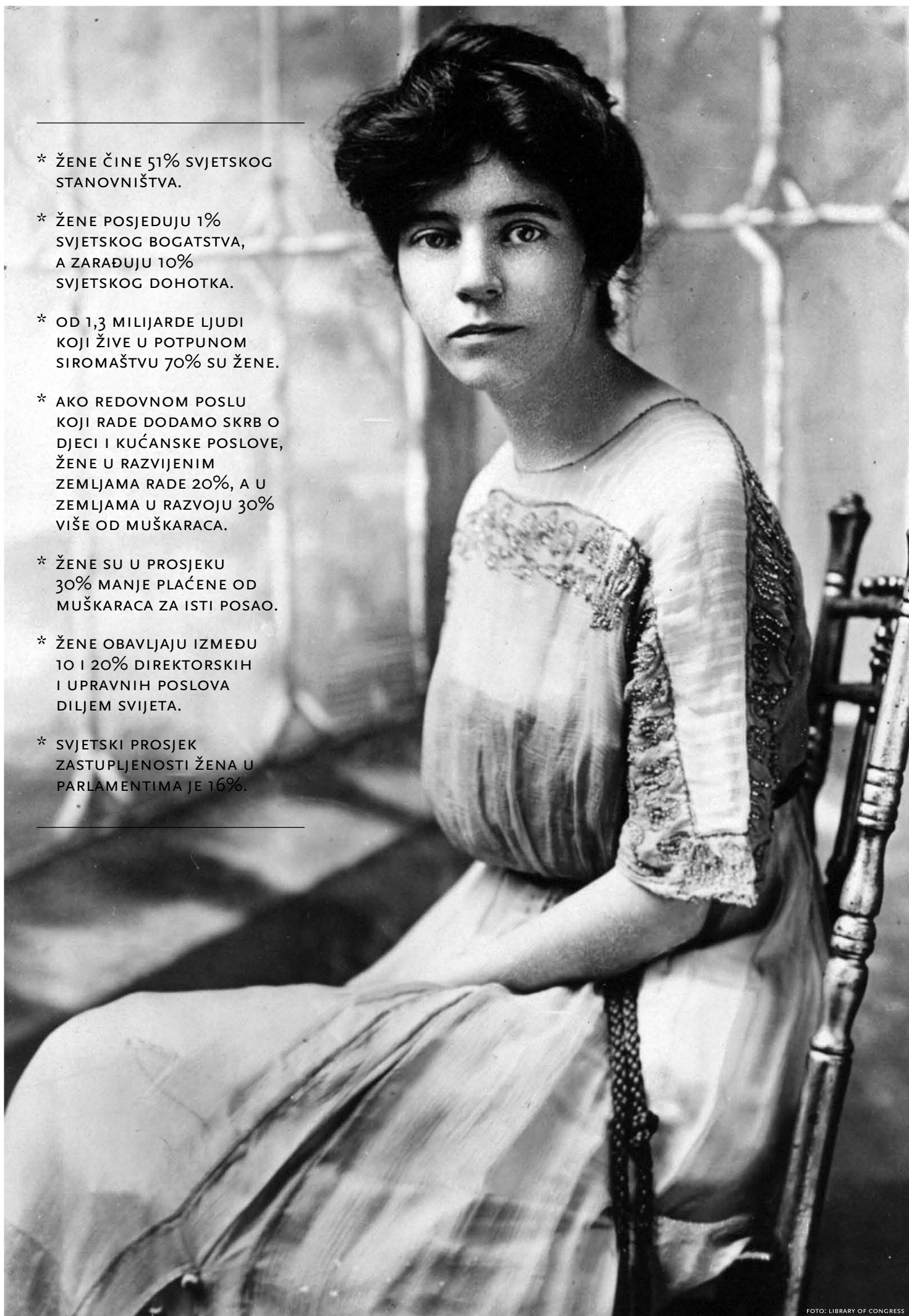
GLORIA STEINEM

kretu za žensko pravo glasa koji je još poznat i kao *suфраžetski*. U Engleskoj 1897. godine nastaje Nacionalna unija žena za pravo glasa (NUWSS) na čelu s Millicent Fawcett. Žene su se često okupljale ispred parlamenta, uzvičući svoju poznatu parolu “Glas ženama!”. Između 1905. i 1914. godine, pripadnice pokreta su često podmetale požare u praznim zgradama, razbijale prozore na javnim zgradama i vršile druge sabotaže. Emmeline Pankhurst, jedna od organizatorica pokreta, bila je u tom razdoblju često uhićivana i zatvarana. Godine 1913. Emily Wilding bacila se pod kopita konja kralja Georga V. od čega je umrla nekoliko dana kasnije. Njezin je postupak natjerao javnost da prvi put ozbiljno

razmisli o cilju za koji se ženski pokret bori. Zalaganjem Lloyd Georgea 1918. godine žene starije od trideset godina i sa završenim fakultetom dobile su pravo glasa. Tek desetak godina kasnije Engleskinje su ostvarile pravo glasa kakvo su imali muškarci.

Nakon 2. svjetskog rata mnoge zemlje u svoje zakone uvode ravnopravnost spolova, u većini država žene dobivaju pravo glasa, pravo na pristup obrazovanju, pravo na rad i pravo na jednake plaće. No i danas je vidljiva razlika između onoga što piše u zakonima i onoga što se događa u stvarnosti. Statistika pokazuje stvarnu neravnopravnost žena i muškaraca:

-
- * ŽENE ČINE 51% SVJETSKOG STANOVNIŠTVA.
 - * ŽENE POSJEDUJU 1% SVJETSKOG BOGATSTVA, A ZARAĐUJU 10% SVJETSKOG DOHOTKA.
 - * OD 1,3 MILIJARDE LJUDI KOJI ŽIVE U POTPUNOM SIROMAŠTVU 70% SU ŽENE.
 - * AKO REDOVNOM POSLU KOJI RADE DODAMO SKRB O DJECI I KUĆANSKE POSLOVE, ŽENE U RAZVIJENIM ZEMLJAMA RADE 20%, A U ZEMLJAMA U RAZVOJU 30% VIŠE OD MUŠKARACA.
 - * ŽENE SU U PROSJEKU 30% MANJE PLAĆENE OD MUŠKARACA ZA ISTI POSAO.
 - * ŽENE OBAVLJAJU IZMEĐU 10 I 20% DIREKTORSKIH I UPRAVNIH POSLOVA DILJEM SVIJETA.
 - * SVJETSKI PROSJEK ZASTUPLJENOSTI ŽENA U PARLAMENTIMA JE 16%.
-

Ženska ljudska prava

ZAŠTO SU POTREBNI DOKUMENTI KOJI SE POSEBNO BAVE ŽENSKIM PRAVIMA?

U svijetu i danas žive milijuni žena kojima su uskraćena temeljna ljudska prava. U ratnim su područjima žene izložene seksualnom nasilju; u nekim se dijelovima svijeta obiteljsko nasilje još uvijek smatra privatnom obiteljskom stvari ili se žene smatra odgovornima za nasilje; ženama se trguje i prisiljava ih se na prostituciju; sprječava im se ili otežava ulazak na tržište rada zato što jesu ili bi mogle postati majke; u nekim zemljama im je ograničeno ili zabranjeno sudjelovanje u javnom životu i pristup zdravstvenoj zaštiti. Svake minute u svijetu umre jedna žena zbog komplikacija u trudnoći ili pri porodu. Najčešći je uzrok smrti i invaliditeta kod žena u dobi između 15 i 44 godine nasilje nad ženama – više žena strada na ovaj način, nego zbog raka, malarije, prometnih nesreća ili ratnih zbivanja.

Kao izgovori za navedeno, koriste se pravne, kulturne ili vjerske odrednice koje se u praksi svode na jedno – da život žene vrijedi manje od života muškarca.

Diskriminacija žena je ukorijenjena u sustav i društvo. Čak su se i društvene znanosti (sociologija, psihologija, itd.), koje se diče kriterijima objektivnosti i vrijednosne neutralnosti, odnosima među spolovima i položajem žena počele baviti tek prije pedesetak godina i to na poticaj ženskog pokreta, bez podrške formalne akademske strukture.

Prvi međunarodni dokument koji, govoreći o ljudskim pravima, posebno naglašava jednaka prava žena i muškaraca je Povelja Ujedinjenih naroda. U preambuli Povelje Ujedinjenih naroda stoji da je jedan od temeljnih ciljeva te organizacije vraćanje "vjere u temeljna ljudska prava, dostojanstvo i vrijednost osobe, te jednaka prava muškaraca i žena". Time je postizanje jednakosti žena i muškaraca postalo ugovornom obvezom svih zemalja članica Ujedinjenih naroda.

Pedesetih i šezdesetih godina prošlog stoljeća nastao je niz dokumenata koji su se odnosili na zaštitu ljudskih prava žena u područjima koja su smatrana najkritičnijima

– područje političke participacije, stupanje u brak i državljanstvo dok su druga prava obuhvaćena općim dokumentima.

Bilo je sve jasnije da ovakav sustav nije učinkovit u zaštiti i promicanju prava žena. Stoga je skupština UN-a 1963. godine naložila Ekonomskom i socijalnom vijeću da napravi nacrt deklaracije koja će definirati međunarodne norme za osiguranje jednakih prava žena i muškaraca. Deklaracija o uklanjanju diskriminacije žena je usvojena 1967. godine. Iako je riječ o deklaraciji, tj. izjavi moralne i političke namjere, bez ugovorne obveze, proces donošenja bio je težak. To je ujedno pokazatelj kakav je položaj žena u većini društava, te koliko je takav instrument potreban. Posebno kontroverznim pokazali su se članak 6., koji se odnosio na jednakost u braku i obitelji, te članak 10., koji se odnosio na zapošljavanje. Brojni su bili pozivi na tradiciju, kulturu, običaje pomoću kojih se održavao ženin neravnopravni položaj. Kultura patrijarhata je bila toliko jaka i sveo-

“Sva ljudska bića rađaju
se slobodna i jednaka u
dostojanstvu i pravima”

OPĆA DEKLARACIJA O LJUDSKIM PRAVIMA

buhvatna, da su se odmaci od nje činili ne samo teškima i nemogućima, već navodno i neprirodnima. Pozivanje na ravnopravnost i jednakost u obitelji, braku i na tržištu rada uvjetovalo je promjenu načina života. Iz naše današnje pozicije teško je zamisliti koliko značenje imaju ovi članci.

CEDAW — KONVENCIJA O UKLANJANJU SVIH OBLIKA DISKRIMINACIJE ŽENA

S vremenom se pojavila potreba za opsežnim međunarodno obvezujućim dokumentom kojim bi se ukinula diskriminacija žena. Rad na tekstu trajao je punih pet godina, a 1979. godine Generalna skupština UN-a usvojila je Konvenciju o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW) sa 130 glasova za i 10 suzdržanih. Na snagu je stupila 1981. godine, brže no ijedan drugi instrument. Do sada ju je ratificiralo preko 90% zemalja članica UN-a (185 zemalja). CEDAW je instrument s najviše rezervacija – velik broj država Konvenciju je ratificirao uz rezervaciju, odnosno, djelomično, jer neke odredbe ne žele primjenjivati (rezervacije koje su suprotne s glavnim principima Konvencije nisu dozvoljene).

Konvencija je prvi i jedini detaljni međunarodni ugovor kojim se jamče prava žena i traži sprječavanje diskriminacije žena. Vlade putem Konvencije dobivaju okvir za stvaranje politike koja sprječava rodnu diskriminaciju i postavlja jasne standarde za rodnu jednakost.

Sve zemlje koje su ratificirale CEDAW obvezale su se da će ukloniti sve oblike diskriminacije žena i osigurati njihovu ravnopravnost u području zakonodavstva, obrazovanja, zapošljavanja, zdravstvene zaštite, obiteljskog, političkog i ekonomskog života – u ovom dokumentu su prvi put na jednom mjestu obuhvaćena građanska, politička, gospodarska, socijalna i kulturna prava žena.

U CEDAW-u diskriminacija se definira kao *“svako razlikovanje, isključivanje ili ograničavanje na osnovi spola, kojemu je posljedica ili svrha ugroziti ili onemogućiti priznanje, uživanje i ostvarenje ljudskih prava i temeljnih sloboda ženama, temeljem jednakosti muškaraca i žena, u političkom, gospodarskom, društvenom, kulturnom, građanskom ili drugom području, bez obzira na njihovo bračno stanje”* (članak 1. Konvencije).

Ova vrlo široka definicija diskriminacije uključuje i formalne, lako prepoznatljive oblike diskriminacije, ali i one sofisticirane, koji se prepoznaju na osnovu promatranja posljedica ili namjera.

Člancima 7. i 8. države se obvezuju na provedbu odgovarajućih mjera za uklanjanje diskriminacije žena u političkom i javnom životu zemlje. Države potpisnice će jednako omogućiti muškarcima i ženama da biraju i budu birani na svim izborima i javnim referendumima, da sudjeluju u formuliranju i provođenju vladine politike, da imaju javne funkcije koje će obavljati na svim razinama vlasti, da sudjeluju u nevladinim udrugama koje se bave javnim i političkim životom u zemlji, da imaju mogućnost zastupanja svoje države na međunarodnoj razini i mogućnost sudjelovanja u radu međunarodnih organizacija.

Člankom 15. jamči im se jednakost pred zakonom, pravo upravljanja imovinom, sloboda kretanja i izbor mjesta boravka. Države stranke obvezuju se da će poduzeti sve prikladne mjere, uključujući promjene zakona i privremene posebne mjere, kako bi žene mogle uživati sva ljudska prava i temeljne slobode. Države stranke se isto tako obvezuju da će poduzeti odgovarajuće korake protiv svih oblika trgovine i iskorištavanja žena. Posebno se govori o pravima seoskih žena, s obzirom na rad koji obavljaju, otežan pristup informacijama i drugim resursima.

CEDAW je jedini međunarodni instrument za zaštitu ljudskih prava kojim se jasno potvrđuju reproduktivna prava žena uključujući pravo da odrede broj djece i vrijeme kad će djecu imati.

U Konvenciji je dan okvir za propitivanje različitih snaga koje su stvorile i održavaju diskriminaciju na temelju spola, te ona predstavlja oruđe za uklanjanje diskriminacije žena. Njome se potiče djelovanje u gotovo

svim područjima ljudskog djelovanja: politika, pravni sustav, zapošljavanje, obrazovanje, zdravstvena zaštita, imovinska pitanja, obiteljski odnosi. U Konvenciji se zahtijeva ne samo formalna pravna jednakost već i jednakost ishoda – nije dovoljno samo donijeti zakone nego se pobrinuti da se zakoni stvarno primjenjuju i poštuju, te da funkcioniraju i budu društveno relevantni. Konvencijom se naglašava da je diskriminacija društveno uvjetovana, tako da zakoni, politika i praksa mogu i bez namjere imati diskriminirajuće djelovanje. Time je dana osnova za proaktivan, dinamičan pristup rješavanju problema.

Člankom 18. CEDAW-a regulirano je osnivanje Odbora za uklanjanje diskriminacije žena (Odbor CEDAW-a), kako bi se pratio napredak u primjeni odredaba Konvencije. Glavni je zadatak Odbora pratiti na koji se način primjenjuju odredbe Konvencije u zemljama strankama. One su dužne periodično podnositi izvješće odboru, a zadatak je odbora procijeniti izvješća i dodatne pristigle informacije. Odbor može dati preporuke, te tražiti dodatna izvješća. Odbor prima i “izvješća u sjeni” od nevladinih udruga kojima se dopunjuju, propituju ili ispravljaju vladina izvješća.

CEDAW-om se, međutim, ne pruža mogućnost žrtvama kršenja prava na nacionalnoj razini da potraže rješenje na međunarodnoj instanci. Ta pitanja regulira Fakultativni protokol. Protokol je prihvaćen 1999., nakon godina rada i zahtjeva ženskih nevladinih udruga. Prema protokolu, na čije članke nije moguće uložiti rezervaciju, osoba koja smatra da su joj prekršena prava zajamčena CEDAW-om, može se obratiti Odboru CEDAW-a. Nema mogućnosti da dobije kompenzaciju (kao što je moguće, recimo, pri Europskom sudu za ljudska prava), ali Odbor može izreći preporuke.

Usvajanjem bilo kojeg međunarodnog dokumenta država postaje odgovorna za provođenje prava koja se tim dokumentom jamče – pri tome građani i građanke imaju regulatornu i kontrolnu funkciju, no zatraže li oni svoja prava, dokument će doista zaživjeti. Vlade često zanemaruju svoje “ugovorne obveze” zbog toga što ljudi ne znaju za postojanje potpisanih konvencija i ugovora i zato što ne znaju koja su im sredstva na raspolaganju kako bi ta prava zatražili. Ovo se posebno odnosi na žene, zbog uobičajenog patrijarhalnog načina razmišljanja o položaju žena u društvu.

Što se duže radi na rješavanju problema diskriminacije, sofisticirani oblici kršenja ljudskih prava su češći. Primjerice, ako žene zakonski nemaju mogućnost zapošljavanja - diskriminacija je očita. Kad zakonska mogućnost postoji, ali se žene rjeđe zapošljavaju, imaju niže plaće ili ih je razmjerno malo na rukovodećim mjestima – diskriminaciju je teže uočiti, dokazati i ukloniti. CEDAW-om se zemlje potpisnice obvezuju i na to.

MISLI GLOBALNO, DJELUJ LOKALNO — MISLI LOKALNO, DJELUJ GLOBALNO

Sustav međunarodnih ljudskih prava predstavlja glavni element pokušaja obrane ženskih prava na svjetskoj razini. Stvaranje skupa međunarodnih normi nije moguće bez sudjelovanja žena iz svih regija, u svojoj njihovoj različitosti; time se omogućuje povezanost nacionalnog i globalnog. Žensko globalno djelovanje nije ograničeno samo na "ženska pitanja"; značajan je njihov doprinos demilitarizaciji i razoružanju, opismenjavanju i osnovnom obrazovanju, te pokretu za očuvanje i obnovu okoliša.

Ovakvo holističko shvaćanje jasno se ističe u djelovanju ženskih grupa na velikim međunarodnim skupovima. Svjetska konferencija o ljudskim pravima, održana 1993. godine u Beču, pokazala je učinkovitost umrežavanja i lobiranja za ljudska prava. Žene koje su sudjelovale predstavljale su tisuće drugih koje su bile prisutne na lokalnim skupovima gdje su izradile nacrt svojih zahtjeva za konferenciju. Na Konferenciji su prikazale gotovo milijun prikupljenih potpisa kojima se od UN-a zahtijeva da se ženska prava priznaju kao ljudska prava. Trideset tri žene su svjedočile o kršenjima ljudskih prava žena uključujući i kršenje prava na život.

Rezultat ovih nastojanja bio je da su zemlje članice UN-a priznale da su različiti oblici nasilja nad ženama širom svijeta kršenje ljudskih prava na koje treba odgovoriti postavljanjem međunarodnih normi, te da

su ženska prava univerzalna ljudska prava i da ih treba promatrati tako, a ne odvojeno od drugih pitanja vezanih za ljudska prava.

Na Međunarodnoj konferenciji o stanovištvu i razvoju, održanoj u Kairu 1994. godine, utvrđeno je da su reproduktivna prava ljudska prava i da je ljudsko pravo žena da ostvare najviši standard reproduktivnog i seksualnog zdravlja. Na konferenciji se posebno govorilo o potrebi rješavanja problema diskriminacije djevojčica.

1995. godine u Pekingu je održana IV. svjetska konferencija o ženama na kojoj je sudjelovalo oko 50 000 ljudi (vladina i nevladina izaslanstva, predstavnici UN-a i medija), a održan je i poseban forum nevladinih udruuga. Na kraju konferencije, usvojena je Pekinška deklaracija i Akcijska platforma. Platforma identificira 12 ključnih područja na kojima treba raditi da bi se postigla ravnopravnost žena i muškaraca: siromaštvo, obrazovanje, zdravlje, nasilje, oružani sukob, gospodarstvo, odlučivanje, institucionalni mehanizmi, ljudska prava, mediji, okoliš, djevojčice. Dokument uključuje globalnu analizu položaja žena, te pregled politike, strategija i mjera za promicanje prava žena širom svijeta. U njemu je sažeto pedeset godina rada na principima i standardima ljudskih prava i naglašeno je da su sva ljudska prava univerzalna, nedjeljiva, međuvisna i međusobno povezana.

Ova su područja potvrđena i u Milenijskoj deklaraciji i definirana kao ciljevi koje treba ostvariti do 2015. godine.

Spomenute dokumente na hrvatskom jeziku možete pronaći na: <http://www.ured-ravnopravnost.hr/>

Zanimljive stranice: <http://www.ilo.org/public/english/gender.htm>; <http://www.unifem.org/>; <http://www.hri.ca/women/beijing.shtml>; <http://www.hrw.org/>

KAKVA JE TRENUTNA SLIKA?

Prema nekim analizama – ne baš sjajna. Militarizacija i fundamentalizam stvaraju okolinu nesklonu ženskim ljudskim pravima. Makroekonomske tendencije ignoriraju strukturnu prirodu siromaštva i rodnu nejednakost, te time pridonose ne samo održavanju nego i sve većem siromaštvu žena.

Zbog ovih je razloga povećana legalna i ilegalna migracija, koja se, iako pruža nove mogućnosti zapošljavanja, uglavnom odnosi na neregulirano tržište rada i neformalnu ekonomiju što znači rad bez sigurnosti, u lošim uvjetima, neadekvatno plaćen. Financijske institucije i transnacionalne korporacije postale su toliko moćne da je teško doživljavati Ujedinjene narode kao najutjecajniju globalnu instituciju, a vlade nemaju prikladne odgovore na ove promjene.

Razmotrimo li posljednjih pedeset godina, naravno da je napredak kad je riječ o poštivanju ljudskih prava velik, no u usporedbi s 1995. godinom, situacija je lošija – sve je veća nezaposlenost žena, otežan im je pristup društvenoj zaštiti i javnim uslugama. To nije karakteristično samo za zemlje u razvoju; industrijalizirane zemlje također rijetko ženama daju mogućnost da učinkovito usklade obiteljski i profesionalni život. Sve je to odgovor na pitanje s početka teksta – da, potrebni su posebni dokumenti za zaštitu ljudskih prava žena, ali je isto tako potrebno rodnu perspektivu uključiti u politiku, a time i u sva životna područja.

Ima li demokracije bez žena

“One koje su u prošlosti bile obespravljene, marginalizirane ili ušutkane, trebaju sigurnost zajamčenog glasa i u razdoblju prijelaza prema punom i jednakom pravu građanstva demokracije moraju učiniti nešto kako bi ispravile neravnotežu koju su nanijela stoljeća nepravde.”

ANNE PHILLIPS

Demokracija podrazumijeva sudjelovanje građana i građanki u procesima donošenja političkih odluka koje će vrijediti za cijelu zajednicu, bilo putem izravnog sudjelovanja u tim procesima ili putem biranja svojih zastupnika i zastupnica koji će u njihovo ime donositi odluke. Iako o demokraciji govorimo još od vremena antike, definiranje onih koji čine građanstvo kroz povijest se razlikovalo. Status građanstva su sve do početka 20. stoljeća u pravilu imali samo muškarci, ali ne uvijek svi već samo oni koji su zadovoljavali različite socijalne, obrazovne, rasne, etničke i religijske kriterije. Borba za opće pravo glasa koja se odvijala u 20. stoljeću te dobivanje općeg prava glasa, u najvećem broju država još uvijek nisu doveli do stvarnog sudjelovanja svih građana i građanki u demokratskim političkim procesima pri čemu su značajno podzastupljene žene.

Tri su ključna argumenta za povećanje sudjelovanja žena u demokratskim političkim procesima: demokratska pravda, ko-

rištenje potencijala i interesno zastupanje. U prvom argumentu radi se o tome da žene čine polovicu ukupne populacije te da one imaju pravo na razmjernu zastupljenost u predstavničkim, izvršnim i sudskim tijelima u svojim državama. Drugi argument govori o tome da isključivanjem žena iz demokratskih političkih procesa isključujemo dragocjene vrijednosti koje te žene posjeduju - znanja, vještine i sposobnosti. Treći argument naglašava da žene imaju posebne interese te se isključenjem žena ti interesi nedovoljno zastupaju u donošenju političkih odluka (npr., briga oko djece još uvijek leži prvenstveno na ženama pa će one vjerojatno zastupati izgradnju vrtića, zaštitu reproduktivnog zdravlja, državnu novčanu pomoć za djecu i slično).

Postoji nekoliko osnovnih načina za povećanje broja žena u politici. Najprije treba raditi na promjeni rodno uvjetovanih stereotipa duboko ukorijenjenih u patrijarhalnom društvu koji kažu kako “žena nije za politiku”.

Javnim kampanjama i zagovaranjem sudjelovanja žena u politici možemo postići promjenu svijesti građanstva koje će postati sklonije glasovati za ženu. Potrebno je raditi na edukaciji i osnaživanju žena kako bi se one same što više uključivale u politiku te javno djelovale. Postoje i zakonodavni mehanizmi poput uvođenja kvota koje bi osigurale razmjernu zastupljenost žena na izbornim listama i/ili u predstavničkim i izvršnim tijelima. Zakonodavne kvote imaju npr. Ruanda, Belgija, Argentina. Političke stranke mogu svojim statutima dobrovoljno uvesti kvote koje će osigurati da žene budu ravnopravno prisutne u svim stranačkim tijelima i na izbornim listama. Stranačke kvote primjerice imaju Švedska, Norveška, Finska, Danska, Nizozemska i Njemačka. U nekim slučajevima radi se o kvotama isključivo za žene, dok se u drugima određuje maksimalan odnosno minimalan broj zastupnika nekog spola što znači da zastupljenost niti jednog spola ne može biti, recimo, iznad 60% odnosno

POLITIČARI (O) ŽENAMA

ispod 40%. O kvotama postoje različita mišljenja. Protivnici kvota smatraju da njihovo uvođenje narušava kvalitetu kandidata i kandidatkinja, tj. izabranih članova i članica državnih tijela; da se radi o podcjenjivanju žena jer sve pametne i sposobne žene ionako dolaze na liste i budu izabrane, te da svatko treba ravnopravno sudjelovati u izbornoj utakmici i ne smije imati „privilegije“ s obzirom na spol. Pobornici kvota prije svega naglašavaju ukorijenjenu društvenu neravnopravnost žena koje u startu zbog svog spola imaju manje šanse uspjeti u politici ako se uopće u nju uključe, a u pravilu trebaju više raditi i biti pametnije i sposobnije od muškaraca da bi došle do iste razine na funkcijama koje oni obnašaju. Pobornici smatraju da je pozitivna diskriminacija nužna kako bi se ženama uopće dalo šansu da iskažu svoje potencijale u politici.

“Bog vas je stvorio za madrac, a ne mudraca” Anto Kovačević, zastupnik u Hrvatskom saboru 2000.-2003. (Vesni Pusić tijekom rasprave u Hrvatskom saboru)

“Moja mala djevojčica puna je velikih želja” Davorko Vidović, zastupnik u Hrvatskom saboru i Ministar rada i socijalne skrbi 2000.-2003. (o najavi kandidature Željke Antunović za predsjednicu SDP-a)

“Žena bez djece je kao muškarac bez odsluženog vojnog roka” Vjekoslav Marochini, član Poglavarstva Duge Rese 2007. godine (kandidatkinji za mjesto pročelnice grada)

“Više radaj, manje pričaj” Vice Vukojević, sudac Ustavnog suda 1999.-2007. i zastupnik u Hrvatskom saboru 1990.-1999. (Đurđi Adlešić tijekom rasprave u Hrvatskom saboru)

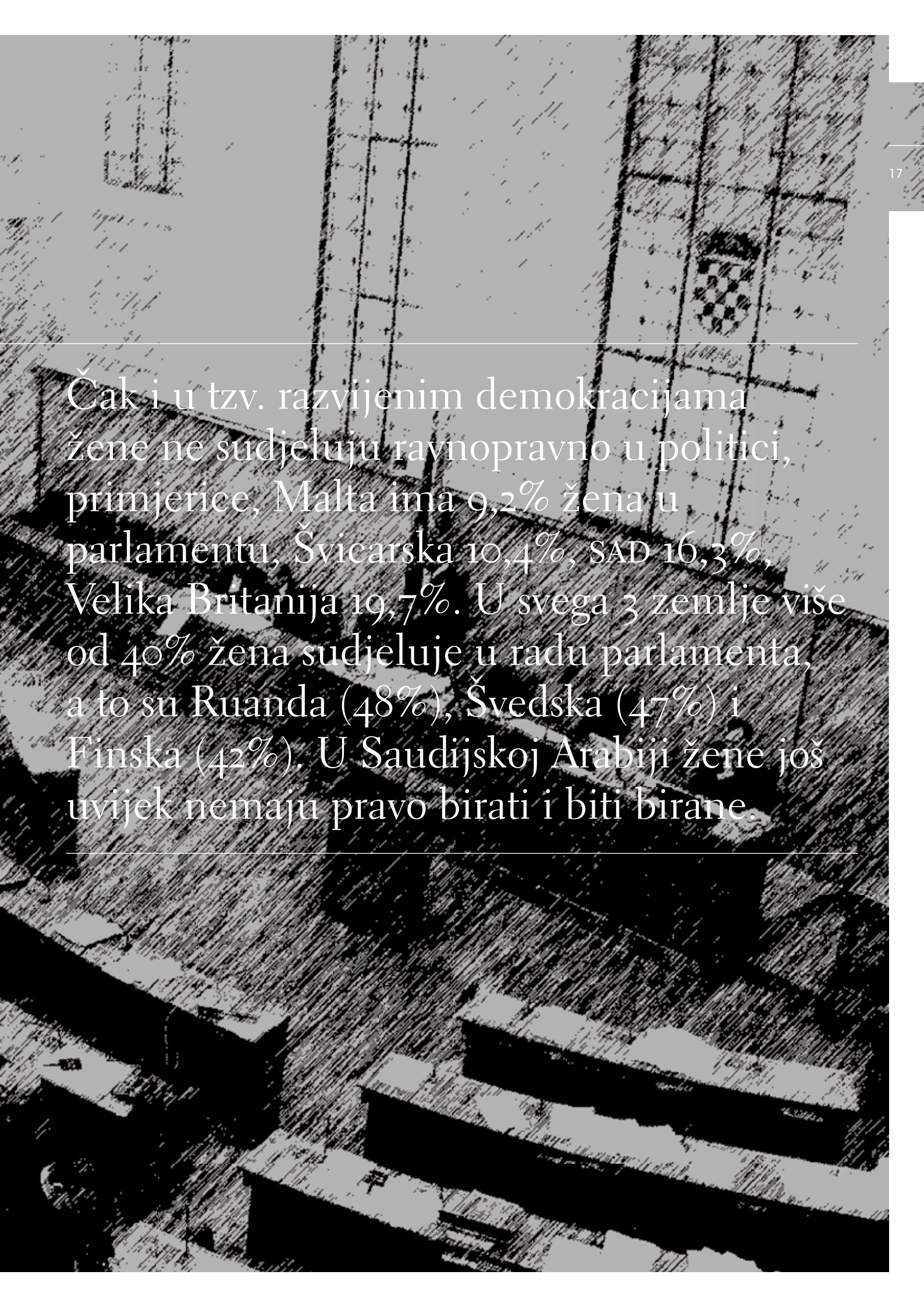
“Otkad više niste u Vladi vaša se retorika pretvorila u retoriku povrijeđene žene, žena varala muža, nakon toga se brak raspao.” Damir Polančec, potpredsjednik Vlade RH 2007. godine (Vesni Škare- Ožbolt tijekom rasprave u Hrvatskom saboru)

“Ne čudi me, s obzirom da ste tako mladi, da ste toliko zainteresirani za seksualni odgoj.” Neven Ljubičić, Ministar zdravstva i socijalne skrbi 2007. godine (Mariji Lugarić u odgovoru na pitanje tijekom aktualnog sata u Hrvatskom saboru)

“Ja ne mrzim i ne vrijeđam žene, ja ih obožavam. A Marijana Petir se bavi bapskim poslima jer besposleni pop i jariće krsti. Poručujem joj neka nastavi tako aludirati kad joj dečko bude u blizini. Ona zapravo baljezga gluposti” Damir Kajin, zastupnik u Hrvatskom saboru, 2007. godine

Statistike pokazuju da žene na globalnoj razini zauzimaju tek 16% mjesta u parlamentima.

Čak i u tzv. razvijenim demokracijama žene ne sudjeluju ravnopravno u politici, primjerice, Malta ima 9,2% žena u parlamentu, Švicarska 10,4%, SAD 16,3%, Velika Britanija 19,7%. U svega 3 zemlje više od 40% žena sudjeluje u radu parlamenta, a to su Ruanda (48%), Švedska (47%) i Finska (42%). U Saudijskoj Arabiji žene još uvijek nemaju pravo birati i biti birane.

Politička participacija mladih žena u Hrvatskoj

Govoreći o političkoj participaciji, prije svega mislimo na sudjelovanje u procesima odlučivanja kroz različite institucionalne mehanizme. Sudjelovanje mladih u procesima odlučivanja ovisi o više faktora subjektivne i objektivne prirode. Smatraju li se mladi kompetentnima za sudjelovanje u političkim procesima te smatraju li takvo sudjelovanje uopće važnim i smislenim? Da li postoje objektivne – institucionalne i društvene – prepreke sudjelovanju mladih u političkim procesima?

Kad promatramo političku participaciju mladih (muškaraca i žena) u Hrvatskoj, možemo reći da imamo jednu dobru i jednu lošu vijest. Loša je vijest da mladi imaju relativno loše mišljenje o demokraciji kao tipu političkog uređenja i da ih je mali broj politički aktivno što je rezultat nezainteresiranosti, kritičkog pogleda na politiku i društvene destimulacije da se uključe u politiku. Posljedica toga je da su mladi ispod prosjeka zastupljeni u strukturama vlasti. Istraživanje

koje je proveo dr. sc. Berto Šalaj pokazalo je da čak 80,2% hrvatskih srednjoškolaca nije zadovoljno razvojem i funkcioniranjem demokracije u Hrvatskoj pri čemu 30% njih nije sigurno ili ne zna da li je baš demokracija najbolji oblik vladavine, 14,2% nije sigurno ili ne zna da postoje i bolji oblici vladavine te da je čak 78,6% njih malo ili nimalo zainteresirano za politiku. Istraživanje dr. sc. Vlaste Ilišin pokazalo je da mladi razmjerno malo participiraju u političkim strankama (8,3%) i udrugama s političkim ciljevima iako su istodobno svjesni vlastite marginaliziranosti u društvu i traže promjenu svog statusa. Istraživanje je pokazalo da mladi ne sudjeluju u politici ili zato što ih ne zanima ili zato što im stariji ne ostavljaju dovoljno prostora ili zato što politiku općenito smatraju nepoštenom i ne žele u njoj sudjelovati. Od osamostaljenja Hrvatske do danas udio mladih u Hrvatskom saboru kretao se od 0-4%. Istraživanje udruge DIM, koje je provela dr. sc. Vlasta Ilišin, pokazalo je da je udio mladih u tijelima grad-

skih i županijskih vlasti 6,3%. Valja napomenuti da mladi čine 22% hrvatskog biračkog tijela te da kao najvitalniji, najfleksibilniji i najkreativniji dio društva čine okosnicu za budući razvoj zemlje (kako gospodarski tako i demokratski).

Dobra je vijest da su među mladima koji jesu politički aktivni mlade žene zastupljenije u odnosu na generalno aktivne žene u politici. Na izbornim listama za parlamentarne izbore 2007. godine bile su kandidirane ukupno 293 mlade žene (godište 1977. nadalje) što je predstavljalo 27,30% mladih žena u ukupnom broju kandidiranih žena. Ako pogledamo samo parlamentarne stranke, vidimo da je situacija bila bitno drugačija. U ukupnom broju žena koje su kandidirale parlamentarne stranke, mlade žene čine 12,77%. I mladi i žene generalno bili su zastupljeniji na listama neparlamentarnih stranaka, a to ukazuje na činjenicu da što politička stranka ima manje šanse doći u Hrvatski sabor to daje više prostora podzastupljenim skupina-

“Mlade žene...vi ste, po mom mišljenju, sramotno neuke. Nikada niste došle do otkrića koje bi bilo od neke vrste značaja. Nikada niste uzdrmale carstvo ili vodile vojsku u bitku. Shakespeare-ove drame nisu vaše, i vi nikada niste barbarsku rasu uputile u blagodat civilizacije. Koji je vaš izgovor?”

VIRGINIA WOOLF

ma. Među mladim kandidatima i kandidatkinjama parlamentarnih stranaka, mlade žene činile su 38,15%. Nakon posljednjih izbora 2007. godine, žene čine oko 20% svih zastupnika/ca u Hrvatskom saboru, a mlade žene čine 66% svih mladih zastupnika/ca (ukupno ih je 6) što pokazuje da su mlade žene zauzimale više pozicije na izbornim listama od mladih muškaraca. Mlade žene među ženama generalno čine 12,5% dok mladi muškarci među svim muškarcima u Hrvatskom saboru čine svega 1,6%. U 6 izbornih ciklusa od osamostaljenja, u Saboru je bilo 16 mladih zastupnika/ca od čega su 56% bile mlade žene. Žene članice predstavničkih i izvršnih tijela na područnoj (regionalnoj) i lokalnoj razini čine oko 11% svih vijećnika/ca i članova/ica skupština i poglavarstava dok mlade žene čine 27,3% svih mladih vijećnika/ica i članova/ica skupština i poglavarstava. Te brojke nam pokazuju da je sudjelovanje mladih žena u procesima odlučivanja iznad prosjeka u odnosu na žene općenito iako, s

izuzetkom Hrvatskog sabora, nije dosegnuo razmjernu zastupljenost od 40% među mladima. Razlozi tome mogu biti višestruki. Moguće je, s jedne strane, da su mlade žene politički aktivnije, da su manje sklone ponašati se sukladno patrijarhalnim obrascima, da mladi općenito više vrednuju ravnopravnost spolova te da tako i mlade žene više dolaze do izražaja među mladima. S druge strane imamo mogućnost da političke stranke, time što stavljaju mlade žene na liste, ostvaruju zastupljenost dviju podzastupljenih skupina u političkim procesima: mladih i žena. Zanimljivo je da je u Hrvatskom saboru od svih mladih žena koje su bile zastupnice njih 7 bilo iz Socijaldemokratske partije (SDP) koja u Statut ima ugrađene i kvote za mlade i kvote za žene. To je očito razlog za tako visoku zastupljenost mladih žena među SDP-ovim zastupnicima/cama. Također jedina mlada osoba koja je bila zastupnik/ca Hrvatske seljačke stranke u Hrvatskom saboru bila je žena, a trenutno je jedina mlada osoba

u redovima parlamentarnog kluba Hrvatske demokratske zajednice također žena.

Statistika kaže da je mladim ženama politika dostupnija nego ženama općenito iako još uvijek nisu dosegle razmjernu zastupljenost od 40% među mladima. Vrijedi pogledati što o svom političkom djelovanju kažu neke od tih mladih žena*.

* Mladim ženama afirmiranim na političkoj sceni Hrvatske poslale smo upitnik e-mailom. Poslana su ukupno 22 upitnika mladim ženama aktivnim u SDP-u, HDZ-u, HSS-u, HSLS-u, HSP-u, DC-u i IDS-u te mladim ženama iz organizacija civilnog društva. U ovoj publikaciji navedeni su svi pristigli odgovori na upitnik.

KRISTINA NUIĆ

INFO: Kristina Nuić; HSLS, 28 godina, Split, glavna tajnica Mladih hrvatskih liberala, dipl. pravica, studentica poslijedipl. studija Université Paris II. – "Europski studiji"

AKTIVNA SAM JER... smatram da mogu doprinijeti smjeni generacija u politici, a to je jedan od uvjeta da se što više mladih i obrazovanih ljudi približi političkom odlučivanju što je neizbježno za ubrzani razvoj naše zemlje

BITI MLADA ŽENA U POLITICI/NGO-U JE... izazov s obzirom na konzervativnost hrvatske nacionalne politike

MOJ NAJVEĆI USPJEH... s obzirom da imam 28 g., najveći životni uspjeh tek trebam ostvariti na privatnom i profesionalnom planu, no ponosim se svojom diplomom i stipendijama uglednih sveučilišta iz Francuske, Njemačke i Italije

NAJVEĆA PREPREKA KOJU SAM PRESKOČILA... prepreke ne preskačem, već rješavam (čitaj: probijam)

U SLOBODNO VRIJEME... pjevam, uživam u životu, društvu prijatelja i prirodi

MOJ SAVJET ZA MLADE ŽENE... smatram da se do kraja treba boriti za svoje stavove

MOTO: Basis virtutum constantia. (Postojanost je osnova vrlina. Bez postojanosti/upornosti/ništa se ne postiže.)

IVA PRPIĆ

INFO: Iva Prpić, dipl. socijalna radnica, SDP, 28 godina, Zagreb, zastupnica u Skupštini Grada Zagreba te članica Glavnog odbora SDP-a

AKTIVNA SAM JER... je to zabavno... i mijenjam stvari umjesto da se žalim... upoznajem puno ljudi i obogaćujem svoj unutarnji svijet... pomažem... ne bih bila ono što jesam da nisam sve ove godine aktivna u politici. Politika je dobra ako je usmjerite na pravu stvar.

BITI MLADA ŽENA U POLITICI/NGO-U JE... ponekad teško jer su barikade seksizma nevidljive, a ipak tako opipljive. Nadam se da svojim aktivizmom to mijenjam. I dokazujem da ima mjesta za sve nas...

MOJ NAJVEĆI USPJEH... je što su me napokon počeli uzimati za ozbiljno ;)... uspješno manevriranje između fakulteta i politike, rad s mladima po srednjim školama te uspješno zalaganje da Grad Zagreb dobije Odjel za mlade, sredstva za udruge mladih te Program djelovanja za mlade... te nagrada koju sam inicirala - Zagrepčanka godine...

NAJVEĆA PREPREKA KOJU SAM PRESKOČILA... predrasudu da mora da sam neozbiljna i šašava jer nosim piercinge i otkačene naočale. Ljudi ima svakakvih, ne moramo svi biti isti...

U SLOBODNO VRIJEME... pišem dnevnik, vozim bicikl, surfam, radim na magistarskom radu, provodim vrijeme s dragim;

MOJ SAVJET ZA MLADE ŽENE... Cure, pregazit će nas ako se same ne trgnemo!

MOTO: Sreća s drugim, a ne na račun drugoga!

ANA PUŽ

INFO: Ana Puž; 23 godine; Opatija, studentica IV. godine menadžmenta za turizam i ugostiteljstvo, članica Istarskog Demokratskog Sabora, donedavna tajnica Kluba mladih IDS-a;

AKTIVNA SAM JER... Volim biti u movingu, volim diskutirati o politici, volim poticati žene da budu u pravu i da imaju prava, počevši od svoje majke...

BITI MLADA ŽENA U POLITICI/NGO-U JE... Izazovno...

MOJ NAJVEĆI USPJEH... za sada je što sam ušla u Županijski savjet mladih Primorske-goranske županije

NAJVEĆA PREPREKA KOJU SAM PRESKOČILA... nerazumijevanje drugih osoba za moje pot-hvate (bilo da je riječ o muškarcima ili ženama)

U SLOBODNO VRIJEME... istražujem, bavim se sportom, pomažem raznim udrugama, čitam knjige...

MOJ SAVJET ZA MLADE ŽENE... da nikad ne odustanu od onoga što žele bilo da je riječ o obitelji, obrazovanju, politici...

MOTO: Nemam ga. Sama sebi sam poticaj...

SONJA ŠIMUNOVIĆ

INFO: Sonja Šimunović, SDP, 30 godina, Slavonski Brod, zastupnica u Hrvatskom saboru, specijalizantica interne medicine u Općoj bolnici "J. Benčević" u Slavonskom Brodu – trenutno u statusu mirovanja.

AKTIVNA SAM JER... želim promjene – promjene u lokalnoj sredini, društvu, svakodnevnom životu. Mislim da ovaj narod, država i svi mi možemo i zaslužujemo bolje i više, a jedino "sredstvo mijenjanja svijeta na bolje" (ako takvo što uopće postoji) je politika.

BITI MLADA ŽENA U POLITICI/NGO-U JE... zanimljivo. Nedostaci su što se dosta teško i uz puno rada i truda stiče određeni autoritet i "težina". Moj dojam je da se ne očekuje baš previše od vas jer ipak ste mladi i neiskusni, a uz to i žena, no to ne treba nužno obeshrabriti. Ako se pogleda s vedrije strane, to ponekad može biti i prednost, jer ostavlja dosta prostora za efekt ugodnog iznenađenja kad nešto kvalitetno i dobro učinite.

MOJ NAJVEĆI USPJEH... je diploma Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Izuzetan uspjeh je naravno i ulazak u Sabor, ali kad se usporede trud, rad, vrijeme i energija utrošeni u postizanje oba cilja, onda ipak ovom prvom moram dati prednost.

NAJVEĆA PREPREKA KOJU SAM PRESKOČILA... Priznajem da (za sada) nisam nailazila na veće prepreke.

U SLOBODNO VRIJEME... družim se s prijateljima, obitelji, putujem...

MOJ SAVJET ZA MLADE ŽENE... Glavu gore, osmijeh na lice i hrabro naprijed!

MOTO: Nemam neki određeni moto. Svaka situacija donosi drugačiju, prigodnu izreku, a meni od dražih su Poslije kiše dolazi sunce ili stara narodna Uzda se u se i u svoje kljuse te ona vječna The show must go on. A najvažnija je ipak: Nek' je zdravlja i bit će svega. :-)

IVANA PUKŠEC

INFO: Ivana Pukšec, Hrvatska seljačka stranka, Predsjednica Organizacije mladih HSS-a grada Zagreba, 28 godina, Sesvete/Zagreb, Direktorica tvrtke F. P. Ritam boje d.o.o.

AKTIVNA SAM JER... samo aktivnim sudjelovanjem mogu promijeniti stvari nabolje. Od previše priče i premalo rada nema velike koristi.

BITI MLADA ŽENA U POLITICI/NGO-U JE... veliki izazov

MOJ NAJVEĆI USPJEH... nije samo moj, on je rezultat rada grupe mladih članova/ica HSS-a koji su svojim entuzijazmom i radom doprinijeli kako izbornom rezultatu, tako i povećanju broja aktivnog članstva. Ekipo, hvala vam!

NAJVEĆA PREPREKA KOJU SAM PRESKOČILA... uskladiti profesionalnu i privatnu stranu života i podjednako uživati u obje

U SLOBODNO VRIJEME... čitam i putujem

MOJ SAVJET ZA MLADE ŽENE... Neumorno radite na ostvarenju svojih ciljeva, a ako vam netko govori iza leđa, ne osvrćite se, to samo znači da ste vi barem dva koraka ispred njega!

MOTO: Uspjeh je stvar stava!

TANJA VRBAT

INFO: Tanja Vrbat; SDP; 29 godina; Umag; članica Glavnog odbora SDP-a, saborska zastupnica

AKTIVNA SAM JER... je politika moj poziv i strast od malena

BITI MLADA ŽENA U POLITICI/NGO-U JE... naporno, stalno se moraš dokazivati da bi te shvaćali ozbiljno

MOJ NAJVEĆI USPJEH... moj najveći uspjeh je to što sam zadovoljna sama sa sobom! a onako nešto zanimljivo je da sam jednom uspjela 'izpregovarati' zajednički dokument između mladih žena političarki iz Izraela i Palestine (na sastanku Socijalističke internacionalne mladih).

NAJVEĆA PREPREKA KOJU SAM PRESKOČILA... položiti statistiku na faksu :-)

U SLOBODNO VRIJEME... čitam

MOJ SAVJET ZA MLADE ŽENE... pazite da ne postanete žene „muškarci” u politici, a prije toga svakako se obrazujte što je moguće više

MOTO: krepat ma ne molat! (prijevod s istarskog bio bi "izginuti, ali ne popustiti!")

MARIJA LUGARIĆ

INFO: Marija Lugarić, SDP, 30 godina, Zagreb, zastupnica SDP-a u Hrvatskom saboru, članica Glavnog odbora SDP-a, članica Gradskog odbora SDP-a

AKTIVNA SAM JER... ne mogu događaje gledati sa strane. Mislim da svatko ima obvezu i odgovornost prema kvaliteti vlastita i života ljudi koji ga okružuju. Želim mijenjati ono što mi se ne sviđa; želim sebi i drugima pružiti mogućnost boljeg života.

BITI MLADA ŽENA U POLITICI/NGO-U JE... je izazovno, zanimljivo, ali ponekad i frustrirajuće iskustvo. Nije uvijek lako izboriti se sa starijim i/ili muškim kolegama. Fokus javnosti i manjak privatnosti i slobodnog vremena također su teret. Ali osjećaj kada se nešto napravi i promijeni je naprosto toliko ispunjavajući i stalno tjera naprijed.

MOJ NAJVEĆI USPJEH... je kada uspijem riješiti nečiji životni problem; kada mi se ta osoba javi lijepim e-mailom ili telefonskim pozivom. Tada mirno spavam. Uspjehom doživljam i stalno forsiranje tema iz obrazovanja u politici.

NAJVEĆA PREPREKA KOJU SAM PRESKOČILA... je vezana uz dob – dokazala sam da i mlada osoba može biti uspješna u politici. Inače – mislim da me najveće prepreke još čekaju.

U SLOBODNO VRIJEME... Koje slobodno vrijeme? Šalim se. Ono malo što ga imam provodim odmarajući se i u druženju s dečkom, obitelji i prijateljima. Pilates dva puta tjedno. Najviše me frustrira što nemam dovoljno vremena za ljude koje volim. I što ne stignem čitati koliko bih voljela.

MOJ SAVJET ZA MLADE ŽENE... Stalno učiti i usavršavati se. Biti uporna u ostvarivanju ciljeva. I bez obzira na okolnosti, optimistično gledati na svijet oko sebe.

MOTO: Po svim zakonima aerodinamike bumbar ne može letjeti. Ali on to ne zna pa leti.

SANDRA STARJAČKI

INFO: Sandra Starjački, 28 godina, HNS Sveta Nedelja, Zagrebačka županija Zaposlena kao administratorica u obrtu Predsjednica Podružnice HNS-a Sveta Nedelja, potpredsjednica Mladih HNS-a Zagrebačke županije

AKTIVNA SAM JER... želim na neki način sudjelovati u kreiranju svoje sadašnjosti. Od onih sam koji znaju da je stvari moguće kvalitetno sagledavati, a onda i mijenjati, samo kroz politiku i institucije sistema. To možda nije najbolji način, ali je jedini koji nam trenutno stoji na raspolaganju. Uostalom, meni je svojevrsni izazov vlastitim radom mijenjati opću sliku koju građani o politici i političarima sada imaju, a ona u najboljem slučaju nije bajna. Aktivna sam jer znam da znam i hoću!

BITI MLADA ŽENA U POLITICI/NGO-U JE... ima svoje prednosti i mane. Kad si mlad i još k tome žena, otvaraju ti se sva vrata, sasvim suprotno uvriježenom mišljenju da je ženama teže jer su žene. Ženama je teže samo ako to prihvate kao činjenicu na koju nije moguće utjecati. U svakom drugom slučaju žene su stručnjakinje i liderice. Muškarci to mogu ili ne trebaju prihvatiti kao činjenicu, ali uvijek treba postojati minimum tolerancije, kako u poslu, tako i u životu uopće, a politika je odgovoran posao.

MOJ NAJVEĆI USPJEH... sve što sam postigla u životu smatram svojim velikim uspjehom. Kad bih sada počela nabrajati svoje funkcije u politici, činjenicu da sam bila na listi za Hrvatski sabor na parlamentarnim izborima ili da sam najmlađa predsjednica jedne političke stranke u svom gradu... rekla bih da je sve to ogroman uspjeh. Ali ono što me najviše čini sretnom je činjenica da u svemu tome imam podršku svoje obitelji, prijatelja, poznanika. Moj najveći uspjeh je saznanje da svojim putem idem hrabro i odgovorno, jer sam svjesna da znam i zaslužujem.

NAJVEĆA PREPREKA KOJU SAM PRESKOČILA... kad si mlada žena u politici s vremenom

naideš na prepreke u daljnjem djelovanju. Bilo ih je i u mojoj političkoj "karijeri" i sve su one manje-više temeljene na spolnoj diskriminaciji. Ali prepreke su tu da se preskaču. Jer ako postoji želja, postoji i način i nema te prepreke koju ne možemo preskočiti. One su tu uvijek s ciljem i bitno je da nam pokažu da u životu nije uvijek sve jednostavno, ali i da putem njih naučimo nešto novo, da ojačamo i pronađemo cilj.

U SLOBODNO VRIJEME... kojeg imam jako malo, volim biti sa svojim prijateljima i obiteljima. Osim u političkom životu, aktivna sam i u kulturnom. Članica sam Udruge za očuvanje hrvatske kulturne baštine te za nju izrađujem tradicionalni nakit, između ostalog i onaj iz svetonedeljskog kraja. Također sam članica humanitarne udruge iz Samobora, putem koje se trudim, kroz razne akcije i priloge, pomoći svima onima kojima je pomoć najpotrebnija.

MOJ SAVJET ZA MLADE ŽENE... u zadnje vrijeme često imam priliku družiti se s mladim ljudima koji su tek ušli u politiku. Interesantno je koliko je puno energije u njima i koliko su puni ideja, volje za rad, kao da vidim sebe prije nekoliko godina. Ali taj entuzijazam nekako počne slabiti s prvim neuspjesima ili razočaranjima. Savjetovala bih im da shvate da su razočaranja i početni neuspjesi samo ispit, škola i svojevrsni test da vidimo želimo li nešto stvarno ili ćemo pokleknuti već nakon prve prepreke. Jer, ako to shvatimo, uspjesi će nam postati sudbina. Budimo zadovoljni s onime što imamo sada i nastojmo to poboljšati u svakome trenutku, ne obazirući se na prošlost i budućnost.

MOTO: Moglo bi se reći da ih imam više, ali to bih možda prije nazvala inspiracijom. Kada bi upitali ljude koji me dobro poznaju, mislim da bi oni sa sigurnošću rekli kako od mene najčešće čuju onu "Ja sam rođena spremna". Ništa nas u životu ne smije iznenaditi na način da nas učini slabijima; svaki poraz treba gledati na pozitivan način, kao jedno novo iskustvo.

ŽELJANA KALAŠ

INFO: Željana Kalaš; HDZ, Split, predsjednica Gradskog odbora HDZ-a u Splitu i članica Središnjeg odbora HDZ-a; Hrvatski sabor – zastupnica HDZ-a (X. izb. jedinica)

AKTIVNA SAM JER... sam takvog karaktera; jer mislim da mogu i trebam; jer me aktivnost čini zadovoljnom i sretnom

BBITI MLADA ŽENA U POLITICI/NGO-U JE... strmi put na kojem bitke treba birati mudro. Život je jedan i ukoliko ga živimo u punom smislu, uvijek je bremenit. Tako je i u politici. Vjerujem da Bog odabire ono kroz što u životu prolazimo, a mi odabiremo kako ćemo kroz te izazove proći. Život me naučio da svaki dan idemo ispočetka. Bez obzira na to što si uspio i postigao jučer, svaki novi dan stavlja pred nas nešto novo što moramo svladati.

MOJ NAJVEĆI USPJEH...
Ostati ono što jesam.

NAJVEĆA PREPREKA KOJU SAM PRESKOČILA...
savladala vještinu upravljanja prioritetima.

U SLOBODNO VRIJEME... čitam, volim putovati. Kad nemam vremena za putovanja, gledam kazališne predstave i idem u kino, pa tako putujem filmom, predstavama. Smijem se u velikim količinama...

MOJ SAVJET ZA MLADE ŽENE... Sve uspješne žene imaju zajedničku osobinu – ne vide nevidljivi zid. Ne vjerujte u mit o nevidljivom zidu kao prepenci da ostvarite svoje snove.

MOTO: Pravo zlato ne boji se kušnje vatre.

EMINA BUŽINKIĆ

INFO: Emina Bužinkić, Centar za mirovne studije/Mreža mladih Hrvatske; 24 godine Zagreb, Casablanca (povremeno) Predsjednica MMH-a, Koordinatorica projekata zaštite ljudskih prava tražitelja azila i Mlade MIRamiDE – izgradnja mira za mlade aktivne u lokalnim zajednicama Zaposlena u obje organizacije (po pola radnog vremena od danas :-))

AKTIVNA SAM JER... jedino tako mogu mijenjati svijet. A najviše od svega želim promijeniti svijet da bude pravedan, miroljubiv, da se razvija.

BITI MLADA ŽENA U POLITICI/NGO-U JE... izazovno. To je svakodnevna borba za egzistenciju i esenciju.

MOJ NAJVEĆI USPJEH... je moja samostalnost i neovisnost. Uspjehom smatram svoje studiranje, rad, aktivizam, putovanja, ljubav, odnose s prijateljima. Za mene je moj život ogrlica uspjeha koju nikada ne skidam s vrata. Svaka mala stvar je uspjeh, svaki korak je napredak.

NAJVEĆA PREPREKA KOJU SAM PRESKOČILA... su društvena očekivanja i socijalizacijski krug. Nikad nisam htjela biti kao drugi, barem ne kao većina. Mislim da sam dobrim dijelom izašla iz socijalizacijskog kruga očekivanja škola-udaja-djeca-posao-kuća-mirovina. Ja želim puno više, pa i skakati bandži sa 65 godina i imati crvene nokte i mrežaste čarape na sastanku u Vladi.

U SLOBODNO VRIJEME... kojeg nemam mnogo, putujem po svijetu (po brdima, plažama, lijepim i zanimljivim gradovima, čitam, pijem čaj od mente, družim se s prijateljima/cama). Najčešće uživam u mirisu i bojama prirode.

MOJ SAVJET ZA MLADE ŽENE... Vjeruj u ono što želiš. Posebna si jer si mlada i jer si žena. Kada te poželes podcijeniti jer si mlada i žena, shvati da nema ničeg snažnijeg od biti mlada i žena. To su tvoje prednosti. Izbori se za njih.

MOTO: Mijenjam svijet!!!

MIRELA GAJIĆ

INFO: Mirela Gajić, SDP/forum mladih
26 godina; Ogulinac/Velika Gorica; Zamjenica predsjednika Foruma mladih SDP-a Hrvatske, Stručna suradnica u SDP-u

AKTIVNA SAM JER... Ne mogu gledati svijet oko sebe skrštenih ruku.

Politika određuje kako ćemo se školovati, hoćemo li plaćati školarinu, hoćemo li za uvijek živjeti s roditeljima ili napokon imati vlastiti stan. Određuje hoćemo li vječno čekati posao na burzi, hoću li dobiti otkaz ukoliko zatrudnim ili ima li mjesta u vrtiću za moje dijete. Određuje i nogostup pokraj moje kuće i novo dječje igralište...

Utječe na moj život, život mojih roditelja i prijatelja... prevažno mi je da bih bila postrance.

BITI MLADA ŽENA U POLITICI/NGO-U JE... Teško, zabavno i vrlo dinamično.

Nažalost, još uvijek u našem društvu vlada slika žene kao majke i domaćice ili gospođe koja odradi svoj radni dan, dolazi kući i ima (konkretan) opipljiv rezultat iza sebe.

Političarke ne mogu svoje rezultate staviti u vrećicu, paletu ili kontejner... što ne znači da ne rade i gube vrijeme. I zato me često pitaju: "Što ti konkretno radiš"?

Na početku te samo gledaju, a kada uspiješ u misiji "aktivno slušanje", na pola puta si do uspjeha. I tu počinje onaj zabavni dio...

MOJ NAJVEĆI USPJEH... Ponekad ono što smatram uspjehom, nije nužno da drugi smatraju uspjehom... posebno ako se radi o novim spoznajama ili preslagivanju kockica u glavi.

Takvih uspjeha je mnogo.

Veseli me kada ugledam neku novu Mirelu, Mariju, Ivu ili Anu... djevojke koje s istim žarom pokušavaju promijeniti svijet oko sebe. Ne bojim ih se, želim im pomoći...

Sretna sam i kompletna osoba – to je moj najveći uspjeh.

NAJVEĆA PREPREKA KOJU SAM PRESKOČILA... Zaboravljam prepreke koje sam preskočila, motiviraju me one na koje nailazim.

U SLOBODNO VRIJEME... Posvećujem se sebi...

MOJ SAVJET ZA MLADE ŽENE... Usudi se biti ono što želiš i možeš.

MOTO: Ništa nije onako kakvim se čini.

Pogledaj još jednom...

ŽELJKA ŠABARIĆ

INFO: Željka Šabarić; Hrvatska seljačka stranka; 27 godina; Sveta Nedelja; vijećnica u Skupštini Zagrebačke županije

AKTIVNA SAM JER... smatram da mnoge stvari nisu onakve kakve bi trebale biti. Po prirodi nisam osoba koja čeka, već volim uzeti "stvari u svoje ruke" i boriti se za ono što smatram ispravnim. Ne želim da netko drugi odlučuje o mojoj sudbini, želim odlučivati sama. Želim da ja kao i svi vi u životu imamo mogućnosti izbora. Ako mi mladi nećemo mijenjati svijet i pomicati granice tko će?! U nama su spoznaje, vizije, snaga, odvažnost, vjera, sloboda i sposobost prihvatanja i izražavanja vlastitih mogućnosti.

BITI MLADA ŽENA U POLITICI/NGO-U JE... Teško. Izazovno. Prelijepo. Teško jer još uvijek živimo u muškom svijetu, ne baš uvijek otvorenom za žene. Izazovno, jer treba znati i moći izdržati, zadržati se i nametnuti. Prelijepo jer nema ljepšeg osjećaja nego kad vidite da ste svojim radom i zalaganjem uspjeli nešto promijeniti, relizirati neki projekat, pomoći da se nekome njegov problem pozitivno riješi. Kad znate da ono što radite nije uzalud.

MOJ NAJVEĆI USPJEH... Sposobnost, snaga i mentalna čvrstoća koje mi ne dozvoljavaju da me i najveći životni problemi pokolebaju, već mi omogućuju da se iz svakog poraza dignem još jača i snažnija.

NAJVEĆA PREPREKA KOJU SAM PRESKOČILA... Ono s čime mislim da se mnoge mlade žene na svojim počecima u politici susreću - postići da me se sluša i uvažava.

U SLOBODNO VRIJEME... čini mi se da ga imam sve manje i manje, pa ga pokušavam maksimalno iskorisiti družeći se sa prijateljima i rodbinom. Obožavam fotografirati, šetati (podjednako po našim lijepim brdima kao i uz more), putovati, upoznavati nove krajeve, plesati, čitati knjige...

MOJ SAVJET ZA MLADE ŽENE... Uvijek saslušajte savjete drugih, nemojte ih *a priori* odbiti, ali ipak razmišljate – odlučujte svojom glavom. Budite svjesne svojih vrlina, mogućnosti i sposobnosti ali nemojte odletjeti u nebo, budite prizemljene.

MOTO: Nikada, nikada, nikada, nikada ne odustajte. Ne uspijete li otrpve, pokušajte još, još, još...

LITERATURA ZA ONE KOJE ŽELE ZNATI VIŠE

Feminizam za početnike, ur. Susan Alice Watkins, Marisa Rueda, Marta Rodriguez, Naklada Jesenski i Turk, Zagreb, 2002.

Anne Phillips, *(O)Rađanje demokracije*, Ženska infoteka, Zagreb, 2001.

Carole Pateman, *Ženski nered: Demokracija, feminizam i politička teorija*, Ženska infoteka, Zagreb, 1998.

Mirela Holy, *Mitski aspekti ekofeminizma*, TIM press, Zagreb, 2007.

Žene i vođenje, ur. Maja Dubljević, Sanja Galeković, Gordana Obradović-Dragišić, CESI, Zagreb, 2004.

Rodna perspektiva u politici i praksi, ur. Gordana Obradović-Dragišić, CESI, Zagreb, 2005.

Feministička početnica – punilica, ur. Maja Pasarić, Centar za ženske studije, Zagreb

Mladi uoči trećeg milenija, urednici Vlasta Ilišin, Furio Radin, Institut za društvena istraživanja u Zagrebu, Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži, Zagreb, 2002.

Vlasta Ilišin, *Mladi u lokalnoj vlasti u Hrvatskoj*, Zagreb, 2006.

Mladi: problem ili resurs, urednici Vlasta Ilišin, Furio Radin, Institut za društvena istraživanja u Zagrebu, DIM, Zagreb, 2007.

Dileme obrazovanja za demokraciju: Što će škola demokraciji? Što će demokracija školi?, priredili Srdan Dvornik, Maja Uzelac, Heinrich Boll Stiftung Zagreb, Zagreb, 2003.

impresum

Ova publikacija izdana je u okviru projekta *Mlade i Aktivne*, a uz potporu Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti te Grada Zagreba - Gradskog ureda za obrazovanje, kulturu i šport.

Ovdje navedeni stavovi autorica ne moraju nužno odražavati stavove Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti te Grada Zagreba - Gradskog ureda za obrazovanje, kulturu i šport.

UREDNIKA:

Tajana Broz

AUTORICE:

Vedrana Kobaš, Lea Jurišić i Tajana Broz

LEKTURA I KOREKTURA:

Kristina Šubašić

GRAFIČKO OBLIKOVANJE:

Bestias

IZDAVAČICE:

CESI

ZA IZDAVAČICE:

Sanda Malbaša

NAKLADA:

1000

KONTAKT ADRESA:

CESI

Nova cesta 4, 10 000 Zagreb

tel: 385 1 24 22 800

fax: 385 1 24 22 801

e-mail: cesi@zamir.net

www.cesi.hr

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 679831.

